

Голас Радзімы

№ 47 (1721)
26 лістапада 1981 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

«Не хапае толькі птушынага малака», — звычайна гавораць, каб падкрэсліць дастатак. Кандытары абавязкова ўдакладняць: «Калі ласка, вось вам і «Птушынае малако!»..» Бо на фабрыцы «Спартак» Гомельскага вытворчага аб'яднання кандытарскай прамысловасці вырабляюць вялікі асартымент ласункаў. Папулярныя ў пакупнікоў наборы цукерак: «Гомель», «Грыльяж», «Мядок», «Асарці» і вядома ж — «Птушынае малако».

НА ЗДЫМКУ: [злева направа] кантралёр Галіна МУХІНА, майстар рознічна-шакаладнага цэха Галіна БОНДАРАВА, брыгадзір гэтага ж цэха Галіна КАДУРЫ-НА ў асартыментным кабінэце фабрыкі «Спартак».

Фота А. ЛАБАДЫ.

ПІДЗЕІ • ЛЮДЗІ • ФАКТЫ

ПЛЕНУМ ЦЭНТРАЛЬНАГА
КАМІТЭТА
КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ
САВЕЦКАГА САЮЗА

16 лістапада 1981 года адбыўся Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС. Пленум заслухаў даклады намесніка Старшыні Савета Міністраў СССР, старшыні Дзяржплана СССР М. Байбакова «Аб Дзяржаўным плане эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на 1981—1985 гады і аб Дзяржаўным плане эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на 1982 год» і міністра фінансаў СССР В. Гарбузава «Аб Дзяржаўным бюджэце СССР на 1982 год».

На Пленуме з вялікай прамовай выступіў Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. І. Брэжнеў, у якой, у прыватнасці, было сказана, што за час, які мінуў пасля XXVI з'езда КПСС, праведзена вялікая палітычная, арганізацыйная і гаспадарчая работа. Узрасла працоўная і палітычная актыўнасць мас. Саветкі народ уступіў у новую пяцігодку з пачуццём аптымізму, упэўненасці ў сваіх сілах. Праект пяцігадовага плана арыентуе на выкананне рашэнняў з'езда ў галіне сацыяльнай праграмы. Дынамічна будзе развівацца прамысловасць і сельская гаспадарка. Прымаюцца меры па канцэнтрацыі капітальных укладанняў. Новы буйны крок робіцца ў асаблівасці Сібіры і Далёкага Усходу. Далейшае развіццё атрымае эканоміка кожнай саюзнай рэспублікі. Надзейна забяспечваюцца патрэбы абароны.

Далей Л. І. Брэжнеў спыніўся на найбольш актуальных пытаннях гаспадарчага будаўніцтва і шляхах іх вырашэння. Вялікае месца было адведзена задачам, якія стаяць перад прамысловасцю, транспартам і сувяззю.

Л. І. Брэжнеў прааналізаваў, як рэалізуецца ў праекце новага пяцігадовага плана важнейшая ўстаноўка партыі на павышэнне эфектыўнасці народнай гаспадаркі, яе інтэнсіфікацыі. Была таксама адзначана растуць ўзаемазвязь эканамічнага і сацыяльнага прагрэсу, характэрная для развіцця сацыялістычнага грамадства.

У заключэнне Л. І. Брэжнеў падкрэсліў, што адзінаццатая пяцігодка павінна стаць — і стане — слаўнай вяхой на шляху гістарычных здзяйсненняў савецкага народа і што працоўныя Краіны Саветаў прыкладуць свае сілы і энергію, творчасць і ініцыятыву для заваявання новых поспехаў на гэтым шляху.

СПЫНІЦЬ АНТЫАФГАНСКИ
ФАРС

Такі лейтматыў выступлення на XXXVI сесіі Генеральнай Асамблеі ААН міністра замежных спраў Беларускай ССР А. Гурыновіча ў час пленарнага пасяджэння 17 лістапада 1981 года.

Паказаўшы неправамернасць абмеркавання ў ААН так званых «афганскага пытання», кіраўнік дэлегацыі БССР адзначыў, што імперыялістычныя і гегеманістычныя колы спрабуюць ператварыць падзеі вакол Афганістана ў крыніцу рэгіянальнай і міжнароднай напружанасці.

А. Гурыновіч падкрэсліў, што такі падыход і такі курс непрыёмальны для ААН. Тым больш, што цяпер існуюць неабходныя аб'ектыўныя ўмовы для канструктыўнага пошуку палітычнага ўрэгулявання становішча ў рэгіёне і вакол Афганістана.

Напомянушы змест і падтрымаўшы заяву ўрада ДРА ад 24 жніўня гэтага года, міністр замежных спраў БССР сказаў, што задача Арганізацыі Аб'яднаных Нацый заключаецца цяпер у тым, каб не толькі не дазволіць уцягнуць сябе ў махінацыі, накіраваныя на зрыў палітычнага ўрэгулявання становішча вакол Афганістана, а, наадварот, садзейнічаць такому ўрэгуляванню. На падставе выкладзенага і кіруючыся прынцыпамі міру, свабоды, незалежнасці, неўмяшання і справядлівасці, сказаў у заключэнне А. Гурыновіч, дэлегацыя БССР катэгарычна адхіляе навязваемы Асамблеі праект рэзалюцыі, які закранае суверэнныя правы Дэмакратычнай Рэспублікі Афганістан.

МАЦНЕЮЦЬ ВУЗЫ ДРУЖБЫ

Мінулыя пяць гадоў сталі гадамі далейшага ўмацавання і расшырэння дружбы і рознабаковага супрацоўніцтва паміж грамадствамі Беларусі і ГДР. За гэты перыяд у рэспубліцы створаны гарадское аддзяленне ў Брэсце і 30 новых пярвічных арганізацый Савецкага таварыства дружбы з ГДР (СТД з ГДР). Цяпер іх агульная колькасць дасягнула 62. Гэтыя прыклады прывёў у справядлівым

дакладзе на прайшоўшай 20 лістапада ў Мінску V рэспубліканскай справядліва-выбарнай канферэнцыі Беларускага аддзялення СТД з ГДР старшыня яго праўлення, старшыня Дзяржаўнага камітэта БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю М. Дзялец.

Дакладчык і выступіўшы ў спрэчках прадстаўнікі абласных, гарадскіх, а таксама аддзяленняў таварыства на прадпрыемствах, у навуковых арганізацыях, калгасах падвялі вынікі дзейнасці аддзялення за 1976—1981 гады. Адбыўся абмен вопытам развіцця сувязей з аднагоўнымі арганізацыямі ў ГДР, былі абмеркаваны перспектывы супрацоўніцтва.

На канферэнцыі выступіў генеральны консул ГДР у Мінску С. Бернатэк. Ён расказаў аб дасягненнях працоўных ГДР у сацыялістычным будаўніцтве, выкананні рашэнняў Х з'езда САНГ, а таксама падзякаваў актыўнасць таварыства за іх высякародную дзейнасць, накіраваную на ўмацаванне брацкай дружбы паміж народамі СССР і ГДР.

С. Бернатэк уручыў актывістам СТД з ГДР ганаровыя знакі Таварыства германа-савецкай дружбы.

На канферэнцыі выбраны новы састаў праўлення Беларускага аддзялення СТД з ГДР, старшыняй якога зноў выбран М. Дзялец.

НАШЫ ЛАЎРЭАТЫ

Напярэдадні свята Кастрычніка ЦК КПСС і Савет Міністраў СССР прынялі пастанову аб прысуджэнні Дзяржаўных прэмій СССР 1981 года ў галіне навукі і тэхнікі, літаратуры, мастацтва і архітэктуры. Сярод узнагароджаных — прадстаўнікі Беларусі. Як мы паведамылі ўжо, у галіне літаратуры Дзяржаўнай прэміі СССР 1981 года ўдасценны народны паэт Беларусі Пімен Панчанка.

У галіне тэхнікі за прагрэсіўныя арганізацыйна-тэхналагічныя формы і метады вядзення птушкагадоўлі (на прыкладзе Мінскага вытворчага аб'яднання па птушкагадоўлі) прэміі ўдасценны наступныя работнікі птушкагадоўчай вытворчасці: брыгадзір птушкафабрыкі «1-я Мінская» Ганна Белая, птушніца-аператар птушкафабрыкі «Дубаўляны» Валіяціна Гаўрыкава, галоўны эканаміст аб'яднання па птушкагадоўлі Леанід Шаплька, галоўны тэхнолаг аб'яднання Міхаіл Ляончанка, дырэктар аб'яднання Канстанцін Дубоўскі, намеснік начальніка ўпраўлення птушкагадоўчай прамысловасці Міністэрства сельскай гаспадаркі Беларускай ССР Браніслава Санцэвіч-Папова, начальнік ўпраўлення птушкагадоўчай прамысловасці гэтага ж міністэрства Мікалай Бялясаў.

Дзяржаўныя прэміі СССР 1981 года прысуджаны за выдатныя дасягненні ў працы перадавікам усесаюзнага сацыялістычнага саборніцтва. У ліку ўзнагароджаных — слесар-зборшчык гомельскага завода «Электраапаратура» Элеанора Кісялёва, бумажны майстар Рэчыцкага ўпраўлення разведчака бурэння вытворчага аб'яднання «Беларусьнафта» Аляксей Кузняцоў, апаратчык Лідскага лакафарбавага завода Мікалай Іваноўскі, машыніст гафрыравальнага аграгата Светлагорскага цэлолозна-папяровага завода Андрэй Марціновіч, брыгадзір Бабруйскага гарбарнага камбіната Міхаіл Касцяц, апаратчыца Асіповіцкага кардонна-руберойдавага завода Валіяціна Качан, аператар машынага даення кароў калгаса імя Леніна Гомельскага раёна Надзея Скамарохава, звеньявы механізаванага звяна саўгаса «Жалезінскі» Слаўгарадскага раёна Міхаіл Бяганскі, мантажнік сувязі Мінскага ўпраўлення праектна-мантажных работ Леанід Шаўлюкевіч.

Чатыры гады назад выпускніца Гродзенскага медыцынскага інстытута Людміла Калішчук стала сельскім урачом. З таго часу і працуе ў Васілішкаўскай бальніцы. Любяць людзі доктара за добрае сэрца і ўмельныя рукі. Жыхары навакольных вёсак з цеплынёй называюць імя гэтай жанчыны.

НА ЗДЫМКУ: вядзе прыём урач Людміла КАЛІШЧУК.

НАТАТКІ КАМЕНТАРА

ГОРАД
СУСТРАКАЕ ЗІМУ

Наша краіна знаходзіцца ў такіх кліматычных умовах, што нават паўднёвыя раёны вымушаны мець крыніцы штучнага ацяплення ў гарадах і пасёлках. Таму, як кажуць, на бога спадзявацца не прыходзіцца і аб цяпле трэба клапаціцца самім.

Вытворчасць цяпла — справа складаная, патрабуе шмат матэрыяльных затрат і дасканалых тэхнічных сродкаў. Уявіце, на ацяпленне гарадоў і вёсак расходуюцца амаль трэцяя частка паліўна-энергетычных рэсурсаў краіны. Гэта асаблівасць гаворыць аб тым, якой моцнай павінна быць эканоміка краіны, каб задавоўліць такія гіганцкія патрэбы ў цяпле зімою. Ды і сама зіма, калі лічыць па ацяпляльнаму сезону, цягнецца, напрыклад, у Беларусі, з кастрычніка па красавік. Як бачыце, зіма доўгая і рыхтавацца да яе трэба як след.

Нам не раз даводзілася чытаць паведамленні аб тым, што дзесьці ў Амерыцы ўдарылі надзвычай моцныя маразы і людзям прыходзіцца цяпець цяжкія выпрабаванні ў барацьбе з холадам, што ў Англіі амаль кожную зіму ад холаду ва ўласных кватэрах гінуць старыя.

Шчыра кажучы, нека жажліва чуць падобнае, седзячы ў цёплай кватэры, у якой нават дзед не прыпомніць, каб калі-небудзь адключалася ацяпленне.

У нашай краіне заўсёды сур'ёзна рыхтуюцца да зімы. Прычым, не толькі паліўна-энергетычная галіна, а ўсё жыццё краіны пераходзіць на зімовы рэжым. Транспарт, камунальная гаспадарка горада, нават гандаль маюць «зімовую нагрукку», бо хатняя гаспадыня трэба купіць матэрыял, каб ушчыльніць дзверы і вокны ў кватэры — хаця цяпла хапае, але расходаваць яго мы павінны дбайна.

Вось і сёлета паліўна-энергетычны комплекс нашай краіны ўжо ўступіў у перыяд зімніх пікавых нагрукак. Пасля гарачага лета ў сярэдзіне верасня тэмпература рэзка панізілася, і, як і ўсе іншыя гарады, Мінск таксама ўключыў ацяпленне.

Як жа выглядае механізм ацяплення вялікага горада? Каб падаць цяпло ў кватэры, трэба выканаць вялікі комплекс мерапрыемстваў. Паліўна-энергетычная база горада налічвае шмат камунікацый: магістральныя і ўнутрыквартальныя трубаправады, цэплавныя электрацэнтралі (ЦЭЦ), раённыя цэплавныя станцыі (РЦС) і іншае. Магутныя ЦЭЦ з'яўляюцца асноўнымі крыніцамі цяпла. Гэтыя універсальныя станцыі даюць цяпло і электрычнасць і ў параўнанні з РЦС (пры аднолькавай магутнасці) патрабуюць на 40—50 працэнтаў менш паліва. ЦЭЦ аснашчаныя цэплавна-акумуляцыйнымі турбінамі, якія летам даюць гарачую ваду для бытавых патрэб і электрычнасць, а зімою забяспечваюць цяплом.

У Мінску працуюць тры цэплавныя электрацэнтралі і шэсць раённых цэплавных станцый, якія выпрацоўваюць 10 мільёнаў гікалорый цяпла ў год. Але праблема цэплазабеспячэння горада за вялікага жыллёвага будаўніцтва па-ранейшаму застаецца праблемай. Кожны год мінчане атрымліваюць тысячы кватэр, і штогод узрастае магутнасць энергетычнай базы. Завяршаецца пераход раённых кацельняў у пікавы рэжым — РЦС уключаюцца ў сістэму з ЦЭЦ, і такім чынам ажыццяўляецца эфектыўнае размеркаванне цяпла. У будучым годзе ў такім рэжыме пачне працаваць і апошняя РЦС.

Увогуле, развіццё энергетычнай базы Мінска ідзе ў напрамку цэнтралізацыі, ліквідуюцца малыя, нерэнтабельныя кацельні, а іх спажывыцы ўключаюцца ў агульную сістэму. На ўсіх ЦЭЦ нарошчваюцца магутнасці за лік уводу дадатковых турбін. Самая буйная ЦЭЦ-3 выпрацоўвае каля 2 тысяч гікалорый у гадзіну. У бліжэйшыя гады ў сістэме цэплазабеспячэння савецкіх гарадоў з'явіцца і прынцыпова новая крыніца цэпла-атамных станцый (АТС). Мінск у ліку першых гарадоў краіны атрымае атамную крыніцу цяпла. Разлікі паказваюць, што атамнае паліва і пры выкарыстанні яго ў ацяпляльных мэтах можа канкураваць з арганічнымі. Кэфэціент карыснага дзеяння АТС у паўтара — два разы вышэй, чым станцыі, якая працуе на традыцыйных відах паліва. Дзве такія станцыі будуць узведзены пад Адсай і Горкім. Асабліва ўвагу пры праектаванні звярталі на надзейнасць і бяспеку новай цэплавой крыніцы. Канструкцыя АТС поўнаасцю выключнае магчымасць пранікнення радыяактыўнасці ў знешняе асяроддзе і гарантуе выключную бяшкоўнасць вады.

Ці хапае гораду цяпла? Спецыялісты лічаць, што пры тэмпературы мінус 22 градусаў, працуючы на поўную магутнасць, сістэма цэплазабеспячэння павінна падтрымліваць у кватэрах плюс 18—20 градусаў (узровень, які рэкамендуецца нашымі медыкі). Калі ж хтосьці лічыць, што ў кватэры цяпла недастаткова, ён можа павярнуць вентыль у сваёй кватэры ў бок павелічэння. Прыборы на цэплавным пункце аўтаматычна рэагуюць на змяненне нагрукі і павялічваюць падачу цяпла.

Але вытворчасць цяпла абыходзіцца вельмі дорага. Таму прымяненне цэлы комплекс мерапрыемстваў, накіраваных на яго рацыянальнае выкарыстанне. Кіраўніцтва ўсімі пытаннямі ажыццяўляе Мінскі гарадскі выканком. Усім арганізацыям даводзіцца адпаведна праграма работ. Напрыклад, цэплаправадаў, адрамантаваць іх, выпрабаваць «на разрыў», будаўнікі — уцяпляць дамы і гэтак далей. Сур'ёзна падрыхтоўка да зімы дазваляе выключыць магчымасць аварыйных выпадкаў.

Нечаканасці ўсё ж бываюць. Вельмі халоднай выдалася зіма 1978—1979 года. Тэмпература нярэдка даходзіла да мінус 35 градусаў, што для Беларусі — рэдкасць. У такіх умовах, зразумела, сістэма цэплазабеспячэння горада прайшла выключныя выпрабаванні. Увогуле Мінск іх вытрымаў паспяхова, а выяўленыя слабыя камунікацыйныя заменены больш трывалымі, якія практычна сталі безаварыйнымі.

На цэплазабеспячэнне Мінска выкарыстоўваецца пераважна газ і мазут, цвёрдае паліва складае вельмі малую долю. ЦЭЦ і РЦС знаходзяцца ў баку ад жылых раёнаў горада, а то і за яго межамі (як ЦЭЦ-4). Яны забяспечаны спецыяльнымі сродкамі ачышчэння прадуктаў згарання паліва і на паветраны басейн практычна не ўплываюць.

Затраты на забеспячэнне горада цяплом вялікія і пастаянна растуць. Аднак, як і 20 гадоў назад, гараджане плацяць за ацяпленне кватэр 5—6 капеек у месяц за квадратны метр карыснай плошчы, за гарачую ваду — 70 капеек з чалавека. У сярэднім плата за камунальныя паслугі складае прыкладна 2—3 працэнты бюджэту рабочай сям'і.

Георгій ПАВУЛЯ.

ПЕРСПЕКТЫВЫ ТРАНСПАРТНАЙ СІСТЭМЫ У АДЗІНЫМ КОМПЛЕКСЕ

Бадай, ніводнай іншай краіне не даводзіцца вырашаць такіх складаных транспартных праблем, як нашай. Асобныя эканамічныя раёны СССР знаходзяцца адзін ад аднаго на адлегласцях, якіх няма ў іншых дзяржавах. Звязаць іх у адно дапамагае Адзіная транспартная сістэма краіны.

Карэспандэнт АДН Аляксандр ГУБЕР гутарыць з дырэктарам Інстытута комплексных транспартных праблем пры Дзяржаўным ЦСДР доктарам тэхнічных навук Барысам КОЗІНЫМ.

— Адзіная транспартная сістэма — гэта эканамічная, тэхнічная і тэхналагічная збалансаваная сукупнасць усіх відаў транспарту: чыгуначнага, марскога, аўтамабільнага, рачнога, трубаправоднага і паветранага. Плюс, вядома, гарадскога і ўнутрызаводскага. Збалансаванасць сістэмы азначае, што кожны від транспарту працуе ў сферы яго найбольш выгаднага прымянення, а ўсе разам яны поўнасцю задавальняюць зменлівыя ў часе і прасторы патрэбнасці насельніцтва і народнай гаспадаркі ў перавозках.

— Гэта, на вашу думку, ужо дасягнуты вынік ці задача, якую намечана вырашыць?

— І тое і другое. Якіх бы поспехаў ні дасягнула ў буду-

чым наша транспартная сістэма, яе ўсё роўна даводзіцца развіваць і ўдасканальваць. Заўтрашнія патрэбнасці нельга будзе пакрыць сённяшнімі сродкамі. А пакуль наш транспарт не заўсёды паспявае і за бягучымі патрэбнасцямі. З-за гэтага краіна нясе вялікія эканамічныя страты.

— Іншымі словамі, нявырашаных праблем у нас больш, чым дасягненняў?

— Ні ў якім разе. У нас часта крытыкуюць (і ў асноўным правільна) чыгункі, напрыклад, за парушэнне графіка руху пазздоў. Гэта адзін бок справы. Але нашы чыгункі выконваюць больш палавіны грузаабароту сусветнага чыгуначнага транспарту і працуюць у некалькі разоў інтэнсіўней, чым у любой іншай краіне. Гэта таксама трэба мець на ўвазе.

— Кожным відам транспарту кіруе галіновае міністэрства: чыгуначным — Міністэрства шляхоў зносін, паветраным — Міністэрства грамадзянскай авіяцыі і г. д. У іх свае планы і задачы. Як яны стыкуюцца адзін з адным?

— На нашу транспартную гаспадарку прыпадае без малога дзесятая частка капіталаўкладанняў у народную гаспадарку і прыкладна такая ж доля агульнай колькасці рабочых і служачых, пятая частка вытворчых фондаў краіны. Такія маштабы і абумовілі неабходнасць мець некалькі кіруючых транспартных міністэрстваў. Але заданні ўсе яны атрымліваюць з адзінаго агульнадзяржаўнага плана, у якім улічаны і грамадскія патрэбы, і тэхнічна-эканамічныя магчымасці. Гэта і ў маштабах краіны, і ў асобных эканамічных раёнах, рэспубліках, абласцях і г. д.

— Наколькі гэтая стыкоўка дасканалая?

— Пакуль што яна ў цэлым далёкая ад дасканаласці. Цяжкасці тут не малыя. Як, скажам, ідзе груз з Масквы ва ўнутраныя раёны Магаданскай вобласці? Чыгункай да Находкі або іншага порта на Ціхаакіянскім узбярэжжы. Затым морам да Магадана і аўтатранспартам або па паветры да спажывача. Грузападмальнасць чыгуначнага саставу, акіянскага судна, грузавіка і самалёта зусім

розная. А ў даным выпадку яны павінны ўтварыць нешта накшталт шматступенчатага транспартнага канвеера. Пад'ядзе адна ступень — праца ўсіх астатніх будзе марнай, спажывец свечасова не атрымае неабходнага яму грузу.

— Па якой прычыне часцей за ўсё бываюць падобныя выпадкі?

— Калі гаварыць пра чыгункі, то самае, бадай, вузкае месца — пад'язныя пуці прамысловых прадпрыемстваў і пагрузачна-разгрузачныя работы. Да нядаўняга часу з-за іх тэхнічнай і часткова арганізацыйнай слабасці кожны дзень звыш нормы прастойвалі на пад'язных пуцях больш 22 тысяч вагонаў. Яшчэ амаль столькі ж вагонаў чакалі пачатку пагрузачна-разгрузачных работ. Так што, як бачыце, недахоп вагонаў, на які часта скардзяцца, паняцце адноснае. Мы можам і павінны больш эфектыўна выкарыстоўваць тое, што ёсць. Таму ў «Асноўных напрамках эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на 1981—1985 гады і на перыяд да 1990 года» першай задачай транспартнай сістэмы названа

ўдасканаленне арганізацыі перавозачнага працэсу і кіравання ім.

Ужо набыты салідны станочны вопыт. Напрыклад, у Ленінградзе і ў Адэсе, дзе сыходзіцца марская, чыгуначная і аўтамабільная шляхі, па сутнасці, створаны адзіныя комплексы, што ўключаюць розныя віды транспарту. Цесная каардынацыя іх работы дала добрыя вынікі.

У Львове, буйным прамысловым цэнтры на захадзе Украіны, укаранена такое знешне простае новаўвядзенне. Раней кожнаму прадпрыемству планавалася колькасць вагонаў, цяпер — вагонагадзін. Скажам, заводу сёння належыць 100 вагонагадзін. Іх можна скарыстаць па-рознаму: трымаць дзесяць вагонаў па дзесяць гадзін кожны або, па скорыўшы пагрузку-разгрузку, атрымаць 50 вагонаў на дзве гадзіны.

Характэрна, што ўпамнутыя новаўвядзенні, якія рэзка павялілі эфектыўнасць работы транспарту, практычна не запатрабавалі дадатковых затрат.

— Вы казалі, што ў кожнага віду транспарту ёсць свае найбольш выгадныя сферы прымянення. Якія менавіта?

— Вугаль, руду, лес і іншыя масавыя грузы лепш за ўсё вазіць чыгункай. Будаўнічыя матэрыялы ў Сібіры і на Далі [Заканчэнне на 4-й стр.]

Шырыцца сельскае будаўніцтва ў рэспубліцы. Дамы растуць на вачах, добраўпарадкаваныя, камфартабельныя. Мантажнікам Фарынаўскага міжкалгаснага домабудаўнічага камбіната Полацкага раёна трэба будзе асвоіць больш за 3,5 мільёна рублёў капітальных укладанняў. Пospеху будзе садзейнічаць пераход усіх бры-

гад на вахценны метады працы, што дазволіць толькі за год павялічыць аб'ём будаўніцтва на 15 працэнтаў.

НА ЗДЫМКАХ: мантаж 36-кватэрнага дома ў пасёлку Гарчакі; стропальшчыца Ала САПЕГА.

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

АД ЛАБАРАТОРЫІ ДА НАВУКОВА-ВЫТВОРЧАГА АБ'ЯДНАННЯ

ПАРАШКОВАЯ МЕТАЛУРГІЯ

Цвёрдасць часцей за ўсё асацыіруецца ў нашай свядомасці з металам (нездарма гавораць «сталыя нервы», «жалезная вытрымка»), а няўстойлівасць, зыбкасць — з пяском, парашком. Але пры пэўных умовах металічныя парашкі, дакладней дэталі, вырабленыя з іх, аказваюцца больш трывалымі за сталь, не маюць сабе роўных па зносаўстойлівасці і да таго ж не патрабуюць наступнай механічнай апрацоўкі.

Парашковая металургія — фактычна безадходная тэхналогія з мінімальным спажываннем сыравіны і энергетычных рэсурсаў. Яе паслугамі карыстаюцца сёння практычна ўсе галіны народнай гаспадаркі. У шэрагу выпадкаў гэта адзіна магчымы спосаб атрымання вырабаў з унікальнымі ўласцівасцямі. Так, напрыклад, у Беларусі былі сінтэзаваны штучныя алмазы, якія па некаторых паказчыках пераўзыходзяць натуральныя і шырока выкарыстоўваюцца ў рэжучых інструментах. У 1985 годзе ў рэспубліцы пачне працаваць завод па выпуску вырабаў з металічных парашкоў. Ён стане адным з буйнейшых прадпрыемстваў такога тыпу ў Еўропе.

Першыя доследы з металічнымі парашкамі беларускія вучоныя правялі больш чым 20 гадоў назад у невялікай лабараторыі політэхнічнага інстытута. Цяпер у рэспубліцы дзейнічае буйное навукова-вытворчае аб'яднанне.

Аб'яднанне было створана ў Беларусі не выпадкова: імяна мясцовымі вучonymi і спецыялістамі распрацавана новая тэорыя ўдарна-хвалевага дэфармавання порыстых целаў, якая вызначае ўмовы атрымання парашкоў энергіяй выбуху. Выкарыстанне ў якасці энерганосьбіта пораху дазволіла стварыць прынцыпова новы тып устаноў, названых гідрадынамічнымі. У параўнанні з гідрасталычнымі ўстаноўкамі, найбольш распаўсюджанымі ў сусветнай практыцы, савецкія менш металаёмствыя, не патрабуюць складаных

канструкцый і помпаў высокага ціску (іх замяніў выбух), складанай сістэмы ўшчыльнення. У той жа час яны надзейныя, эканамічныя, прадукцыйныя.

Статыстыка паказвае, што выкарыстанне адной тысячы тон дэталей з парашкоў у машынабудаванні вылабаіла ад 2 да 2,5 тысячы тон пракату або адлівак, калі 80 металарэжучых станкоў.

Дасягненні Беларусі ў развіцці парашковай металургіі вядомы і прызнаны за мяжой. Сведчанне таму — тры міжнародныя выстаўкі ў гэтай галіне, што адбыліся за апошнія некалькі гадоў у сталіцы рэспублікі — горадзе Мінску. І сёння сае поспехі прадэманстравалі 37 фірм з 8 краін, у тым ліку такіх, як Японія, ФРГ, Францыя, Аўстрыя, Швейцарыя, дзе парашковая металургія добра развіта. У час выстаўкі больш чым на мільён рублёў закуплена абсталявання і прыбораў, падпісана кантрактаў на суму звыш 3 мільёнаў рублёў. Удзельнікі дамовіліся, што праз 4 гады ў Мінску зноў будуць праведзены міжнародная выстаўка і сімпозіум па парашковай металургіі.

Вучоныя Беларусі прымаюць удзел у важнейшых міжнародных сімпозіумах і канферэнцыях, падтрымліваюць кантакты з вядучымі замежнымі фірмамі. Навукова-вытворчае аб'яднанне прымае ўдзел у выкананні шасці заданняў па праблемах парашковай металургіі ў рамках праграмы супрацоўніцтва краін — членаў СЭУ. Ажыццяўляецца і двухбаковае супрацоўніцтва з некаторымі фірмамі з капіталістычных краін. Напрыклад, па пытаннях парашковай металургіі — з заходнегерманскай фірмай «Манесман», па пытаннях нанясення пакрыццяў — са швейцарскай фірмай «Плазма-тэхнік» і «Кастолін».

Пётр ВІЦЯЗЬ, намеснік генеральнага дырэктара Беларускага навукова-вытворчага аб'яднання парашковай металургіі, кандыдат тэхнічных навук.

ВЫВУЧАЮЦА НЕТРЫ

У нетрах Беларусі, якія спакон веку лічыліся беднымі, выяўлена больш 30 відаў карысных выкапняў, адкрыты 4 тысячы розных месцанароджэнняў, у тым ліку нафты і прыроднага газу, каменных і бурых вугляў, гаручых сланцаў, фасфарытаў і многа іншага.

— Развіццё эканомікі рэспублікі і ў сувязі з гэтым растуць патрэбнасці ў мінеральнай сыравіне востра паставілі перад геалагічнай задачай вывучэння зямных нетраў Беларусі. Іх пошукі аказаліся паспяховымі, — сказаў у гутарцы з карэспандэнтам АДН Юрыем САПАЖКОВЫМ намеснік дырэктара Інстытута геахіміі і геафізікі АН Беларусі па навуковай рабоце доктар геалагічна-мінералагічных навук Уладзіслаў КУЗНЯЦОУ. — Прычым некаторыя месцанароджэнні карысных выкапняў настолькі вялікія, што ім няма роўных у свеце.

Па прагнозах спецыялістаў, у Прыпяцкай упадзіне, напрыклад, залагае каля 80 мільярдаў тон калійных солей. Распрацоўка толькі аднаго Старобінскага месцанароджэння вывела Беларусь на першае месца ў краіне па іх здабычы. Запасы нафты меншыя, аднак і яны, відаць, не вычэрпваюцца 12 раз-

веданымі нафтаноснымі зонамі. На поўдні рэспублікі будуюцца магутныя камбінаты па перапрацоўцы знойдзенага тут граніту. Вялікую цікавасць уяўляюць расолы, багатыя ёдам і бромам, жалезныя руды, залежы некаторых каляровых металаў, тэрмальныя воды.

Цяпер увага вучоных сканцэнтравана галоўным чынам на вывучэнні глыбіннай будовы зямной кары, на развіцці мінеральна-сыравіннай базы і комплексным асваенні беларускага Палесся і іншых раёнаў.

Супрацоўнікамі Інстытута геахіміі і геафізікі АН БССР ужо атрыманы вынікі, якія характарызуюць заканамернасці саставу парод крышталічнага фундаменту Беларусі. Раскрыта металагенічная спецыялізацыя вывергнутых і вулканічных комплексаў парод на жалеца, тытан, каларыявы металы, рэдкія і рассеяныя элементы. Гэта дало магчымасць вызначыць патэнцыяльную руданоснасць асобных тыпаў парод. Працягваецца вывучэнне асадачнай тоўшчы Беларусі, якая мае складаную геалагічную будову. Упершыню складзена тэктанічная карта рэспублікі, адноўлена гісторыя развіцця галоўнейшых геалагічных структур рэгіёна. Гэтыя матэрыялы дазво-

лілі па-новаму асэнсаваць заканамернасці распаўсюджвання карысных выкапняў.

Пачаты вялікія даследаванні гаручых сланцаў. Распрацаваны высокатэмпературны варыянт гіпотэзы арганічнага ўтварэння нафты. Раскрыты ўзаемасувязі нафтагазаўтварэння і фарміравання ёданасчаных раствораў, што дазволіла ў выніку ацаніць Прыпяцкі прагіб з пункту гледжання магчымасці будучай ёдабромнай вытворчасці.

Усе работы геалагаў Беларусі маюць чыста практычную мэту: даць рэкамендацыі народнай гаспадарцы. Вынікі даследаванняў выкладзены ў мапаграфіях і навуковых зборніках. Зарэгістравана 10 вынаходстваў, выканана 20 гаспадарчых дагавораў з прадпрыемствамі. На Салігорскім калійным камбінате, напрыклад, укаранён солахоўны экран на поліэтыленавай плёнцы. Ён распрацаваны намі сумесна з Беларускай навукова-даследчым геалагаразведчым інстытутам і Інстытутам агульнай і неарганічнай хіміі АН БССР. Некаторым арганізацыям, якія вядуць пошукі і разведку нафты, мы прапанавалі тэхнічныя распрацоўкі і вынаходствы па аўтаматызацыі геафізічных даных.

ЗЕМЛЯКІ ВІНШУЮЦЬ РАДЗІМУ

Усіх супрацоўнікаў «Голасу Радзімы» сардэчна віншуюць са святам Вялікага Кастрычніка. Мы рады, што і ў Заходняй Еўропе вецер пачынае дзьмуць у бок захавання міру.

Няхай жыве мір на зямлі!

Ганна і Стэфан КАБАНЯЧЫЯ.

Францыя.

Уважаемые сотрудники редакции газеты «Голас Радзімы»!

Поздравляем вас и весь советский народ со славной годовщиной Великой Октябрьской социалистической революции.

Николай ВЕЕВНИК.

Англия.

Сардэчна віншую вас са святам Кастрычніка, які ярка асвятліў шлях нашай

Радзімы, брацкіх краін сацыялізму. Ён падарыў чалавецтву бяспечны вопыт будаўніцтва сацыялізму — новай, самай справядлівай арганізацыі грамадства. Цяпер ужо ўсе бачаць, што гісторыя нашай планеты развіваецца менавіта так, як гэта прадбачылі Маркс, Энгельс і Ленін. Іх бессмяротныя ідэі, ідэі Вялікага Кастрычніка надаюць неадольную сілу сусветнаму рэвалюцыйнаму працэсу.

Жадаю ўсім работнікам газеты «Голас Радзімы» і Беларускага таварыства «Радзіма», якія сваім клопатам і спагадлівасцю дапамагаюць нам, славянскім эмігрантам, не забываць Хірасімы, Нагасакі, Хатыні і Бухенвальда і змагацца за мір на зямлі, за мірны атам, супраць вайны і імперыялістаў. Мы

зычым вам добрага здароўя, шчасця, святочнага настрою і далейшых поспехаў у справе ўмацавання культурных і духоўных сувязей суайчыннікаў з нашай любімай Радзімай.

Няхай перамагае мір і дружба на нашай планеце! Няхай заўсёды будзе сонца! Не! — атамнай вайне.

Юрый РАСАДЗІНСКІ.

Аўстралія.

64-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі — вялікае свята для ўсіх прагрэсіўных людзей свету. Яна стала пучыводнай зоркай для прыніжаных і прыгнечаных народаў планеты, паказала ім дарогу да новага жыцця. І хоць у капіталістычным свеце нямаюць тых, хто стараецца ўсяляк ачар-

ніць і прынізіць гістарычныя заваёвы Кастрычніка, але мы бачым, што ўвесь гэты бруд не дасягае мэты, а растае, як веснавы снег. Няхай пакуль яшчэ тэмпература на планеце халаднаватая і разгільваюць па ёй суровыя вятры, але сонца спраўляецца з усімі перашкодамі і радуе людзей сваім святлом і цяплом.

Віншуюць вас, дарагія сябры, нашу мілую Радзіму са святам Вялікага Кастрычніка, рэвалюцыі, якая адкрыла новыя перспектывы перад чалавецтвам. Жадаем нашай вялікай Радзіме яшчэ большых поспехаў у справах на радасць працоўным усіх зямлі. Няхай мір, які людзі могуць і павінны адстаяць, пачне вечна!

Ірына і Аляксей ГРЫЦУКІ.

Канада.

РАДІ ОБЕСПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЖИЗНЬ

Посольство СССР в США опубликовало пресс-релиз с текстом письма Л. И. Брежнева президенту США Р. Рейгану от 25 мая 1981 года.

В пресс-релизе указывается, что текст данного письма публикуется в связи с преданием гласности американской стороной письма Р. Рейгана от 24 апреля 1981 года, ответом на которое является указанное письмо Л. И. Брежнева.

Я тщательно обдумал Ваше личное письмо мне и хочу ответить на него в таком же личном и открытом плане, говорится в ответном письме Л. И. Брежнева.

Как и Вы, я помню о нашем с Вами кратком разговоре на приеме у президента Р. Никсона в «Наса пасифика» в июне 1973 г. Сейчас, как и тогда, я и все советское руководство сердцем и умом привержены тому, чтобы осуществились надежды и чаяния людей всей земли о мире, спокойной жизни, уверенности в своем будущем.

На недавнем съезде нашей партии было вновь со всей силой подчеркнута, что не подготовка к войне, обрекающая народы на бессмысленную растрату своих материальных и духовных ценностей, а сохранение и укрепление мира и тем самым обеспечение первейшего права каждого человека — права на жизнь — есть путеводная нить в завтрашний день.

Я обратил внимание, что, вспоминая 1973 год, Вы отмечаете, что достижение мира и доброй воли между людьми никогда не казалось столь близким, как тогда.

И действительно, именно в те годы наши две страны вступили на путь договоренностей, которые знаменовали коренной поворот к лучшему не только в советско-американских отношениях, но и в международной обстановке в целом. Это были годы, когда СССР и США активно и безуспешно взялись за решение задачи ограничения вооружений, прежде всего стратегических, когда они приступили к совместному поиску решений острых международных проблем, когда плодотворно развивались взаимовыгодные двусторонние связи и сотрудничество наших стран в самых различных областях.

Почему же процесс этот начал давать сбои, а потом приостановился и даже оказался отброшенным вспять? Чтобы правильно ответить на этот вопрос, требуется одно — взглянуть на ход событий объективно, непредвзято.

И тогда мы вспомним, г-н Президент, что еще в то время, когда развитие советско-американских отношений шло по восходящей линии, в Соединенных Штатах Америки раздавались голоса людей, которым не нравилось такое их развитие, которые упорно стремились затормозить и сорвать этот процесс. И чем дальше, тем активнее становились их усилия, тянувшие назад, к противоборству, усилию, воплотившиеся в целом ряде конкретных шагов, прямо направленных против улучшения отношений между СССР и США, против ослабления международной напряженности. Ничего подобного в Советском Союзе ведь не происходило.

У нас с Вами есть различия во взглядах мировоззренческого, идеологического порядка — их не может не быть. Но когда речь идет о событиях международной жизни, — относящихся будь то к сегодняшнему дню, будь то к недавнему или более отдаленному прошлому, — то здесь не только возможен, но и необходим объективный подход. Иначе очень легко оступиться и впасть в серьезные ошибки.

Вот, например, в Вашем письме говорится, что после второй мировой войны США обладали способностью добиться мирового господства, но, дескать, сознательно не воспользовались этой способностью. Скажу прямо: вряд ли найдется много людей, знающих те времена по своему опыту или всерьез изучавших их, которые согласились бы с таким утверждением.

На самом деле США сделали максимум, чтобы с помощью широкого набора военных, политических и экономических средств добиться того, что американские деятели сами называли «Пакс американа». Иными словами, переустроить мир так, как это хотелось бы Соединенным Штатам. Но это оказалось за пределами их возможностей — вот в чем дело. Даже обладание в течение какого-то времени тем, что Вы называете «абсолютным оружием», не сделало США всемогущими.

Если следовать ходу Ваших рассуждений, то мы в свою очередь могли бы сказать, что вслед за разгромом гитлеровской Германии и, кстати, еще до того, как появилась на свет американская атомная бомба, Советский Союз был в состоянии сделать многое, чего он не сделал, исходя из своих принципиальных убеждений, сохраняя верность своему слову и уважая свои союзнические обязательства. Однако мне не хотелось бы сейчас углубляться в эту тему, говорить о событиях, которых не было.

Вы говорите, что политика США никогда не представляла угрозы ничьей безопасности. Давайте снова обратим-

ся к фактам. Не прошло и трех лет после окончания войны, как США начали создавать замкнутый военный блок — НАТО. Казалось бы, зачем он понадобился. Ведь фашистская Германия была повержена, милитаристская Япония разгромлена. Ключи к миру были в руках союзных держав антигитлеровской коалиции. Против кого же был направлен военный союз НАТО и многочисленные американские базы за рубежом? В США никогда и не скрывали, против кого все это было нацелено.

Вы упоминаете о послевоенных программах американской экономической помощи. Действительно, США помогали. Но кому? Только тем странам, которые шли на подчинение своей политике чужим интересам. Зато государства с иной социальной системой, да и вообще народы, которые не согласились подчинить свою политику внешней диктату, американской помощи не получили. Так обстояло дело. По сути, точно так же оно обстоит и в настоящее время.

Ну а если взять самые последние годы, когда после периода подъема отношения между нашими странами стали ухудшаться и ухудшаться резко, то известно, что «львиную долю» в этот процесс внесла администрация Картера. Делалось это сознательно, целенаправленно, хотя, скажем прямо, в конечном итоге никаких лавров Картеру это не принесло. Не так ли, господин Президент?

Но почему-то и новая администрация США решила продолжить движение по этому же пути. Попробуйте, г-н Президент, посмотреть на происходящее нашими глазами. Предпринимаются усилия активизировать созданные США военно-политические союзы. К уже существующим за тысячи километров от США военным базам, нацеленным на нашу страну, добавляются новые, происходит наращивание и расширение американского военного присутствия за границей в целом, большие районы мира объявляются зонами «жизненно важных интересов» США. При этом никто даже не спрашивает, а хотят ли народы, проживающие в этих районах, быть опекаемыми другими странами. Другим народам пытаются предписывать, как поступать с их природными ресурсами, грозя в противном случае всякими карами.

Между тем при всех различиях у народов есть одинаковое право самим распоряжаться своей судьбой. Здесь не должно быть двойных мерок. Нельзя считать, что если что-то хорошо для США, то это должно быть хорошо и для других. Да и хорошо ли, например, для простой американской семьи, не говоря уже о семье мирного афганского крестьянина, когда в Вашингтоне открыто провозглашается намерение и впредь снабжать оружием банды, вторгающиеся извне на территорию Афганистана?

Я откровенно высказываю Вам, г-н Президент, свои соображения не ради полемики. Мне хотелось бы, чтобы они, с одной стороны, дали Вам лучшее представление о том, какова же политика Советского Союза, а с другой — помогли уяснить, как воспринимаются нами, да и не только нами, некоторые действия Соединенных Штатов, особенно в последнее время.

Главное же, что мне хотелось бы донести своим письмом, — это мысль о том, что мы не ищем противоборства с США, не покушаемся на законные интересы Америки. Мы хотим иного — хотим мира, сотрудничества, чувства взаимного доверия и благожелательности между Советским Союзом и Соединенными Штатами Америки. Руководствуясь этим искренним желанием, мы предлагаем сейчас США и другим западным странам честные конструктивные переговоры, поиск взаимоприемлемых решений практически по всем крупным существующим между нами вопросам — и о сдерживании гонки вооружений, и о ликвидации опаснейших очагов напряженности в различных районах мира, и о мерах по укреплению доверия и развитию обоюдного сотрудничества. Нет в этих наших предложениях ни подвоха, ни какой-то задней мысли. И хотелось бы, чтобы Вы именно так, без предубеждения их воспринимали.

Итак, наша политика — это политика мира. Мы никогда не будем зажигать военного пожара. Вы, как и мы, хорошо знаете, к чему этот пожар привел бы. Хотели бы верить в мудрость вашего народа, в Вашу лично мудрость также не допускать ничего, что толкало бы мир к катастрофе.

Таковы некоторые соображения общего порядка, которые я хотел сообщить Вам в связи с Вашим письмом, господин Президент. Возможно, не все удалось выразить достаточно полно. Переписка имеет свои ограничения, личная беседа в этом смысле лучше. В этой связи хочу сказать, что относительно нашей с Вами возможной встречи я тоже исхожу из того, что она должна быть хорошо подготовлена. К вопросу о сроках ее проведения, отмечает в заключение Л. И. Брежнев, мы, я полагаю, могли бы еще вернуться в подходящий для обоих нас момент.

У АДЗІНЫМ КОМПЛЕКСЕ

[Заканчэнне.

Пачатак на 3-й стар.]

лёкім Усходзе — рачным транспартам. Нафту і газ — трубаправадамі. Любы груз на кароткую адлегласць — аўтамабілямі і г. д. Гэтую схему раздзялення працы нельга абсалютызаваць. Не ўсюды, дзе хацелася б, ёсць чыгункі і прыдатныя водныя шляхі. Грызны, што хутка псуоюцца, мэтазгодна вазіць аўтатранспартам і на вялікія адлегласці

Важна ў кожным канкрэтным выпадку знайсці рацыянальнае рашэнне, устанавіць правільныя прапарцыі паміж асобнымі відамі транспарту. І поўнацю ліквідаваць бессэнсоўныя перавозкі, выкліканыя не аб'ектыўнай неабходнасцю, а няўзгодненасцю паміж прадпрыемствамі і ведамаствамі.

— На XXVI з'ездзе КПСС

гаварылася пра тое, што дарогі і транспарт адстаюць у нас ад узрастаючых патрэб эканомікі. Аб выкліканых гэтым стратах вы ўжо казалі. А якія перспектывы?

— Развіццё транспартнай сістэмы, што вядзе да скарачэння страт, патрабуе вялікіх затрат. Асабліва, калі гаварыць не толькі аб дасканаласці арганізацыі, а аб будаўніцтве новых дарог, абнаўленні парка лакаматываў, суднаў, самалётаў, пракладцы трубаправадаў. Тысяча кіламетраў магістральнага нафтаправада — гэта мільярд рублёў капіталаўкладанняў. Даводзіцца лічыцца з рэальнымі эканамічнымі і тэхнічнымі магчымасцямі.

— Што будзе зроблена за пяць гадоў?

— Развівацца будучы ўсе віды транспарту: і традыцыйныя, і новыя.

У адзінацатай пяцігодцы адкрыецца рэгулярны рух па ўсёй Байкала-Амурскай чыгункай магістралі. З'явіцца новыя чыгункі, а існуючыя будуць мадэрнізаваны. Разам з тым прымаюцца энергічныя меры па разгрузцы чыгуначнага транспарту: усё большую долю грузаў будзе браць на сябе рачны транспарт (асабліва ў раёнах Сібіры і Далёкага Усходу), марскі, аўтамабільны і трубаправадны.

Важнае значэнне для асваення Сібіры будзе мець круглагодная навігацыя ў арктычных морах.

Яшчэ адна задача, якую намерана вырашыць: ліквідаваць або хоць бы скараціць разрыв у скорасці паміж паветраным і наземным транспартам. Зрабіць гэта дапамогуць транспартныя сродкі на магнітнай падвесцы.

За цяперашнюю пяцігодку адбудзецца тэхнічнае пераўзбраенне ўсіх відаў транспарту. Асабліва ўвага будзе ўдзелена ўкараненню тэхнікі, прыстасаванай да работы ў экстрэмальных прыродных умовах паўночных раёнаў Сібіры.

HE APPROACHES the «pre-picked» person, takes from him a ring of keys, opens the necessary room, sorts out a key for the safe, opens it, selects a bill from amidst a lot of others, goes to the snack bar, buys sweets of a certain sort and treats those «pre-picked» people to the sweets.

But the experiments staged by Bardi, a Minsk resident, have nothing in common with the performance of adroit circus sleight-of-hand artists, and are not shrouded in mystery, mysticism or theatricality. Bardi «works» in institute lecture-rooms, at construction sites and in research laboratories.

«What guides me when I fulfil 'orders' given me by other people?» Ana-

capabilities of the human brain which is the most complex in its organization piece of matter, and artists of older generations working in the genre readily shared their experience in the work with the audience.

«People often ask me for help. Trying not to offend their feelings, I give them advice, but I resolutely refuse to administer treatment. I'm an artist, and treatment should be given by a physician. I can only remove pain, while a doctor does away with its cause—quite different things they are. But anyway, when I lecture, or take part in a concert, I share my observations and experiences. Let me do the same now, and introduce the reader to my own variety of autotraining methods.

Anatoly Bardi: How To Become An Unusual Person

toly Bardi repeated the question. «I am helped by the weak muscle impulses caused by ideomotor movements, which start when the person (in this case it is one of the authors of the mental order) imagines this movement. For example, you are thinking—'I'm bending my arm'—but in fact you keep the arm straight. However, weak ideomotor movements do take place. Through training I've learned to sense these movements at a distance, without physical contact with whoever gives the order. Sensing the movements, it is not so hard to guess the thought. Other reference points for me are the respiration rate of a person walking next to me, his gait and the reaction by the audience.»

The limits of inherent human abilities have been studied inadequately as yet. Bardi writes in his notes:

«Among other things I can also put myself into a state of catalepsy. I can easily lie for a long time on the backs of two chairs (with my heels on one of them and my head—on the other) and support a sizeable load while doing so: up to five people can sit on me. My body becomes resilient and I don't feel the weight pressing on me. In such a state I can bear up to 350 kg on me, my pulse is barely felt, respiration slows down and heartbeat becomes almost indiscernible.

«If I'm in an airport and have to wait one hour 15 minutes before boarding the plane, I find a comfortable armchair and give myself a mental order—to fall into a deep sleep in a minute's time and to wake up as soon as the 59th minute expires. This experiment always goes without a hitch. I've never overslept a single extra second. Each and every time I happen to do it, I'm amazed how precisely the 'biological clock' works! But that is a problem for scientists.»

Bardi helped students learn, according to his methods, a foreign language within a brief period; rid people of headaches in five minutes, and save athletes from prestart anxiety—Bardi imparted confidence to them and they won. Any person, says Bardi, who goes in for the so-called autogenic training, can and must be able to do this.

«I went to specialists and they revealed my gift for guessing thoughts and my high degree of suggestibility,» Bardi says. «Scientists got interested in my abilities, and we now keep in touch. They introduced me to books by research workers and artists—masters of psychological experiments. I started to train a lot and to develop my abilities. I was urged to do this, sometimes exhausting, work only by the desire to bring joy to people, to share my gift with them and to make them admire the boundless human abilities, and thus instill in them confidence in themselves. I received help wherever I went. At a medical institute I was told about the reserves of human psyche. Philosophers and psychologists gave me an idea about the ca-

«When going in for autotraining, a person draws on new capabilities out of the deep storages naturally inherent in him.

«How, then, to determine the level of suggestibility yourself? Let's try:

«1. Stand up straight, legs together.

«2. Relax. Keep your knees straight, do not bend them.

«3. Shut your eyes and begin intensively thinking, without any diversions, that some force is making you move to and fro like a pendulum.

«If you feel that you did start moving this way, open your eyes. The force that made you move is the force of the ideomotoric act amplified, as it were many times over. You think about movement and involuntarily recreate it.

«So, you are a suggestive person. Try to perform the following exercise:

«1. Sit down comfortably at a table.

«2. Put your hand, palm down on the table, close your eyes and give yourself the following commands (the text may be different), but better this one: The pain is leaving my hand, I shall not feel pain at all, when I pinch my hand, the pain is leaving my hand, I nearly do not feel it.»

«Repeat this suggestion two-three times. But don't get diverted. And don't be surprised that when you open your eyes you'll discover that you won't feel pain even if you give yourself a strong pinch.

«Reversing the order of the commands you'll return sensitiveness to the hand.

«But prolonged training and attentiveness are needed. And if everything works at once you can go on developing your abilities. You can learn to remove headaches and fatigue. It is better to train under the supervision of a doctor and in his presence.

«In order to impart more confidence to you, I'll tell you that I once had an appendectomy performer on myself without narcosis. I simply removed sensitiveness to pain in places indicated by the doctor.

«My dropping smoking was approximately the same. At first I suggested abhorrence to tobacco smoke to myself. However, this suggestion lasted only five days. Then I decided to improve the methodics—when suggesting to myself abhorrence to smoke, I also suggested to myself that I am starting to loathe cigarettes completely. In this way I went in for self-suggestion in six cycles for a month. At the beginning of every five days I sat down in an armchair, concentrated and went in for self-suggestion.

«I've not been smoking for four years already and now I have no yearning for smoking.»

To be honest, after hearing Bardi's tale of how to drop smoking, I felt a complete loathing for a cigarette already when I was out of doors. Maybe I'll become an «unusual person?»

Grigory KOLOBOV

CMEA: STRATEGIC DECISIONS

The latest, 101st session of the CMEA Executive Committee in Moscow dealt with the practical implementation of the agreements reached during the Crimean meetings between Leonid Brezhnev and the heads of the fraternal Parties and states, and the strategic guidelines of cooperation charted by the heads of government of the CMEA countries at the 25th session of the Council.

Power engineering was one of the key issues. Following the commissioning of the extra-high-voltage transmission line between Vinnitsa (USSR) and Albertirsa (Hungary), another big amalgamation appeared on the energy map of the world. In 1980 the annual generation of electric power within the framework of the Mir United Electric Power Systems (UEPS) increased by 50 per cent; mutual supplies of electric power between the countries that built the Mir increased by nearly 25 per cent; in 1980 supplies from the USSR to the CMEA member-countries reached 16,700 million kWh, or 60 per cent more than in 1970. Since the Vinnitsa-Albertirsa line was put into operation, 14,000 million kWh of electric power has been transmitted through it from the USSR to the CMEA countries, which corresponds to 5 million tons of conditional fuel or roughly 5 million tons of high-grade coal. The growth of electric power supplies has reached the level determined by the General Agreement concluded by the CMEA countries in connection with the construction of this integrational project. Experience in building and operating the new line makes it possible to start working out a General Scheme for the development of the CMEA United Electric Power Systems.

The Vinnitsa-Albertirsa transmission line bears witness to the heightening of the general level of power engineering in the CMEA countries. The attainment of this level makes new demands both on the quality of electrical equipment and on the reliability of parallel operation of energy systems. Not everything here depends on power engineers. For instance, the heat last summer reduced the quantity of water in the rivers. This affected the generation of energy at hydropower plants and complicated the work of the UEPS. The creation of a streamlined fuel and energy balance in all units of the united system, the introduction of new technology governing the streams of energy, and heightening controller discipline—these are some of the problems that are highly topical today.

Needless to say, laying down new power lines does not by far amount to the whole of power engineering. With the present level of world prices of oil, large-

scale production of liquid fuel from coal becomes, specialists believe, economically expedient. Hence the attention paid at the session of the CMEA Executive Committee to the prospects of joint activity in this area—scientific and technical and subsequently production cooperation in the conversion of coal at the Kansk-Achinsk coal field in the Soviet Union. In the course of the discussion note was made of the big role that scientific research will have to play in this respect.

Even in the unfavourable conditions of 1976-1980 per capita annual average grain production in the CMEA countries more than twice exceeded the corresponding world index. At its session the Executive Committee discussed some of the urgent problems, noting that a number of food products are not produced in adequate quantities and that the possibilities of agriculture are not fully used. At the present stage agricultural production should be tied in more closely with engineering, chemical and processing industries. Agriculture is a fundamentally new but not the sole component of the agro-industrial complex. Many problems are outstanding here. But much has already been done.

The problem of seed self-sufficiency has in the main been resolved within the CMEA framework. International breed tests of farm crops have been carried out since 1961. Now the same number of breeds and hybrids is annually put to international tests in the CMEA member-countries and Yugoslavia as was tested throughout the 1960s. Only in the past decade 350 breeds and hybrids evolved by selectionists were introduced in the socialist countries. This has increased the yields by 10 per cent, which in grain production, for instance, means an additional 2-2.5 million tons.

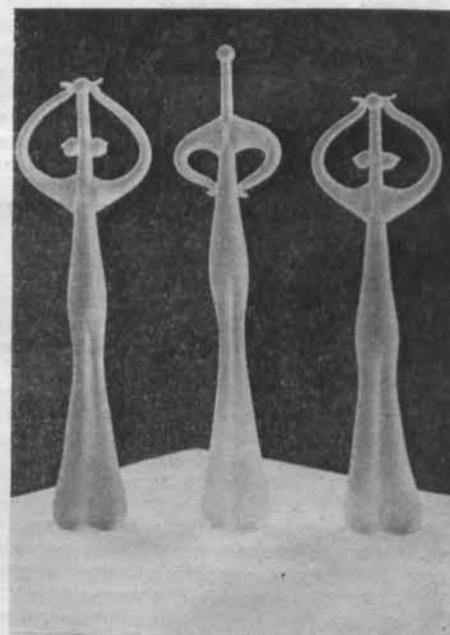
Annual average productivity per hectare of grain and bean crops for the community as a whole increased by 59 per cent in 1976-1980 as compared with 1961-1965. The best results were obtained in Hungary where productivity per hectare doubled, in Romania where it increased by 89 per cent, and in Bulgaria where it rose by 85 per cent. Moreover, Hungary has secured the production of over 1,000 kg of grain per head of the population. Bulgaria and Romania have closely approached the 1,000 kg level.

Implementing the strategic line of the fraternal Communist and Workers' Parties for the further development of agriculture, the CMEA Executive Committee approved «Guidelines for Cooperation of the CMEA Member-Countries in Agriculture and Forestry for 1981-1985, and for the Period Ending in 1990».

By Alexander DRABKIN

The collection of articles manufactured of glass, cut glass and china which were proposed to the Art Council of the Ministry of industry of building materials could be really called an exhibition of beauty. More than 80 tea-sets, decorative vases and souvenirs of Byelorussian en-

terprises were recommended for mass production. On photos: Decorative Vases «Palanga» (author—D. Dziwinskaya); Decorative composition «Sopot» (author—V. Zhohov).

Photos by E. KOZIULA.

ПРАЗ ДУМКУ— ДА ВОБРАЗА

АКЦЁР ДЗЯРЖАУНАГА РУ-
СКАГА ДРАМАТЫЧНАГА ТЭАТ-
РА БССР ІМЯ М. ГОРКАГА
ЮРЫЙ СТУПАКОЎ СТВАРЫЎ У
СПЕКТАКЛІ «СІНІЯ КОНІ НА
ЧЫРВОНОЙ ТРАВЕ» ВОБРАЗ
ЛЕНІНА.

Летась у рэспубліканскіх газетах з'явілася інфармацыя: ставіцца п'еса М. Шатрова «Сінія коні на чырвонай траве». Побач — здымак акцёра, які выконвае ў ёй ролю Леніна. Адразу падумалася: ніякага знешняга падабенства ў гэтага чалавека з Леніным няма. Ды яшчэ і іграць ён, як быццам, збіраецца без грыва... Аднойчы ў Ступакова ўжо была спроба сыграць Леніна — у «Трэцяй патачынай». Але, як лічыць сам акцёр, спроба не вельмі ўдалая. Аднак нешта ўсё ж запала ў душу з таго часу... І таму, калі Ступакову даручылі такую ролю ў «Сініх конях...», ён успрыняў гэта як належнае, бо падсвядома ўжо даўно рыхтаваўся да яе.

У час размовы з Юрыем Фёдаравічам пра яго работу ў гэтым спектаклі ён нечакана прызнаўся, што перад пачаткам працы над роллю Леніна яго апаноўваў страх. А раптам не атрымаецца?!

Правадыра працоўных сыгралі на экране і на сцэне сотні разоў. Цяперашняе пакаленне ўяўляе Леніна менавіта такім, якім паказалі яго Шчукін, Штраўх, а таксама Каюраў, беларускія артысты Шмакаў, Малчаню, Платонаў... Кожны з іх па-свойму трапіў па характару, яго манеру хадзіць, гаварыць, выступаць перад аўдыторыяй. І як толькі глядачы бачылі знаёмую і дарагуя кожнаму фігуру правадыра пралетарыята, то пачыналі ўважліва сачыць за тым, як ён ходзіць, як спрачаецца, як размаўляе. Але ўся пабудова п'есы «Сінія коні...» сведчыла, што трэба шукаць нейкі новы «ключ» да гэтага вельмі неадназначнага, шматграннага вобраза. Разуваючы ўсю складанасць работы над роллю, моцную сілу інерцыі, якую яму даядзецца пераадолець, Юрыі Ступакоў для пачатку адпраўляецца ў паездку па ленинскіх мясцінах. Наведвае кватэру Ільіча ў Крамлі (дзе, дарэчы, адбываецца ўсё дзеянне п'есы), музеі, архівы. Сустрэкаецца з людзьмі, якія раскажваюць акцёру цікавыя дэталі пра асобу Леніна. Чытае яго артыкулы, назіпаваючы ўласныя ўражання, адносіны, пачуцці.

Увесь гэты час думка акцёра напружана працавала, шукаючы сваё, асаблівае вырашэнне вобраза, які стаў ужо яму дарагім і бліжкім. І нечакана знайшоў у Крупскай: «...вобраз Леніна — гэта яго думка».

Пачаліся першыя рэпетыцыі. Без грывы, без традыцыйных ленинскіх жэстаў. Гэта, вядома, ускладняла задачу: акцёр не было за чым схавацца. Ён павінен быў прымусіць глядача сачыць больш уважліва за тым, што кажа яго герой, а не як. Менавіта ленинская думка, якая не згубіла сваёй вастраты, актуальнасці, стала для Ступакова тым моцікам, што звязала гістарычную асобу з днём сённяшнім.

Спачатку зала разгубілася, убачыўшы «такога» Уладзіміра Ільіча. Тым больш, што Юрыі Ступакоў пачынае спектакль як вядучы, пераўвасабляючыся «на вачах» у Леніна. Усяго толькі адзін дзень з жыцця правадыра стаў матэрыялам п'есы «Сінія коні...». Адзін дзень жорсткага, халоднага і галоднага 1920 года, калі ў краіне ішла грамадзянская вайна. Неадкладна трэба было вырашаць сотні пытанняў і праблем, ад якіх залежаў далейшы лёс рэвалюцыі. А да Леніна на прыём імкнуцца трапіць дзесяткі наведвальнікаў, грамадзян новай сацыялістычнай дзяржавы. І нягледзячы на сваю надзвычай вялікую занятасць, на хваробу, ён прымае ўсіх, бо з сапраўднай павагай адносіцца да людзей, да іх думак, меркаванняў, пажаданняў.

Але пра што ідзе гаворка на сцэне? Аб чым гутарыць Ленін з сучаснікамі? Пра хлеб і зямлю, пра чысціню чалавечых адносін, пра культуру і мараль, пра камунізм. І хаця на сцэне амаль не адбываецца дзеяння, імкліва трывожная думка Леніна раптам хваляй праносіцца па глядзельнай зале, узрушаючы пачуцці і ствараючы атмасферу ўзаемаразумення паміж героямі і глядачамі. Звяртаючыся да сваіх сучаснікаў, маладых камуністаў, ён папярэджае, што на іх плечы і плечы іх нашчадкаў ляжа цяжкая і адказная задача — выхаванне людзей новай, камуністычнай свядомасці. А гэта куды больш складана, чым зрабіць рэвалюцыю.

Уладзімір Ільіч двойчы на працягу спектакля губляе раўнавагу і звычайную сваю стрыманасць. Калі даведваецца, што сярод яго калег, супрацоўнікаў апарата Савецкай улады, ёсць людзі жорсткія, абываваы, якія слепа завучваюць партыйныя тэзісы з газет, гучныя словы, на самай справе ніколі не дбаючы пра інтарэсы працоўных. Другі раз губляе ён спакой, калі сакратарка раскажае, што памёр ад хваробы яго незнаёмы юны карэспандэнт, які так марыў пра камунізм, пра будучае шчаслівае для ўсіх людзей жыццё. Засталася няскончанай карціна юнака, дзе на чырвонай траве гуляюць прыгожыя сінія коні...

Я спытала ў народнага артыста рэспублікі Юрыя Ступакова, якую ролю ў яго ўласным лёсе адыграла праца над вобразам Леніна. Імкнуўся адказаць больш дакладна, акцёр доўга маўчаў. А потым: «Ведзеце, гэту маю ролю можна параўнаць з тым, як спартсмен пасля доўгіх трэніровак узнімае штангу з вялізнай вагой... Узняў — воклічы, апладысменты. А рэкорд ужо абавязвае быць ва ўсім на ўзроўні. Дарэчы, я шчаслівы, што мне давалася больш глыбока і грунтоўна пазнаёміцца з гэтым геніяльным чалавекам, чья дзейнасць так або інакш мела ўплыў на лёс кожнага савецкага грамадзяніна. Я нездарма іграў Леніна, як свайго сучасніка, хаця мы з ім з розных пакаленняў. Бо ўспрымаю яго надзвычай сучасным чалавекам, можа нават чалавекам з будучыні».

Таццяна АНТОНАВА.

НА ЗДЫМКУ: народны артыст Юрыі СТУПАКОЎ у спектаклі «Сінія коні на чырвонай траве».

СУСТРЭЧЫ, ДЫЯЛОГІ, ДЫСКУСІІ СПРЫЯЮЦЬ УЗАЕМАРАЗУМЕННЮ

БЕЛАРУСКІЯ ДНІ Ў ЗАХОДНІМ БЕРЛІНЕ

Словы «Германія», «Берлін», «немцы» ў першую чаргу выклікаюць у субсядніка-беларуса (нават калі гэта чалавек даволі маладога ўзросту) успамін пра мінулую вайну. Такі жажлівы след пакінулі ў народнай памяці гітлераўскія орды. І людзі з павышанай цікавасцю прыглядаюцца да ўсяго, што робіцца сёння на нямецкай зямлі. Радуюцца поспехам працоўных ГДР, вітаюць антываенныя дэманстрацыі ў Боне, але іх трывожыць праваы неанацизм... Паездкі, дзелавыя кантакты спрыяюць узаемаразуменню паміж народамі, ствараюць атмасферу шчырасці, сяброўства. Абы на зямлі быў мір! Гэта агульны клопат грамадзян нашай краіны і цвёрдае перакананне многіх сумленных людзей на Захадзе. Да іх я не без падстаў залічваю тых актывістаў Таварыства германа-савецкай дружбы Заходняга Берліна, якія прымалі сёлета ў сваім горадзе гасцей з Беларусі, памячы, што на яе зямлю сорак гадоў назад немцы абрушылі смерць і гора. Нашу рэспубліку прадстаўлялі ветэраны Вялікай Айчыннай вайны Аляксандра Захарава і Павел Машэраў, былы член Савецкай кантрольнай камісіі Іван Бейдзін, пісьменнік Васіль Быкаў, мастак Віктар Вярсоцкі. Больш за 30 канцэртаў даў вакальна-харэаграфічны ансамбль «Харошкі». Сустрэчы, гутаркі, дыскусіі штодзень адбываліся адначасова ў розных месцах. Субсяднікі, глядачы наладзілі гасцям з Беларусі самы цёплы прыём. Належную ўвагу ім удзяліла прэса. Вось вытрымкі з «Die Wahrheit», штодзённай сацыялістычнай газеты Заходняга Берліна.

«Дэлегацыя прыбыла з рэспублікі, якая асабліва моцна пацярпела ад фашысцкай палітыкі знішчэння. Аб гэтым мінулым, якое прынесла ім і іх землякам пакуты і смерць, госці гаварылі пераконаўча і ўсхвалявана. У той жа час, звяртаючы позірк у будучае, яны перасцерагалі ад небяспекі гонкі ўзбраенняў, якая прыняла такіх страшэнных памеры. Яны спасылаліся на многія мірныя прапановы і ініцыятывы Савецкага ўрада, накіраваныя на скарачэнне ўзбраенняў. У гэтым сэнсе госці з Беларусі былі пасланцамі міру. Сваім наведаннем яны пацвердзілі, што кожны чалавек можа і павінен штосьці зрабіць для захавання міру».

Словы аб неабходнасці барацьбы за мірнае будучае ўпалі на спрыяльную глебу. У нашым горадзе яны знайшлі падтрымку сярод веруючых, мастакоў, на сходках жанчын, у маладзёжных арганізацыях, у школах, сярод вучоных і нават сярод удзельнікаў мінулай вайны».

«13 вялікафарматных, напісаных алейнымі фарбамі карцін мастака Міхаіла Савіцкага, прывезеных з Беларусі, і 10 дакументальных палотнаў пра вайну супраць Савецкага Саюза і пра абыходжанне з савецкімі ваеннапалоннымі, сабраныя ў калекцыю Іёхенам Аўгустам з заходнеберлінскай евангелічнай акадэміі, у доме царквы нагадваюць нам сёння аб вайне і фашызме і заклікаюць да міру і ўзаемаразумення паміж народамі».

Карціны перадаюць, як сказаў на адкрыцці выстаўкі Віктар Вярсоцкі, сябар мастака Савіцкага, атмасферу рэальнага становішча ў канцэнтрацыйным лагеры і паказваюць нам тое, што наў-

рад ці можна выказаць словамі або дакументамі.

Актуальнасць карцін, і гэта падкрэсліў Вярсоцкі, у паказе небяспекі расізму, гонкі ўзбраенняў, што пагражаюць усяму чалавецтву. Уклад карцін у справу міру бяспрэчны».

«Фраў Гаявая (кіраўнік ансамбля «Харошкі» — В. Т.) ... грацыёзная, спакойная, прыгожая, абаяльная жанчына».

Ужо тыдзень яна разам з ансамблем знаходзіцца ў Заходнім Берліне. Штодзённыя канцэрты, іншы раз нават і раніцай, і вечарам. «Я думаю, што заходнеберлінцы ахвотна глядзяць нашы выступленні, — гаворыць Вялікая Гаявая. — Мы пазнаёмліся з многімі людзьмі, і ўражання, атрыманыя нам, сапраўды вельмі прыемныя. Але мы вельмі шкадуем, што не можам паказаць нашы лепшыя нумары. Для гэтага нам неабходна вялікая сцэна».

Рольф Эліяс, старшыня Таварыства германа-савецкай дружбы Заходняга Берліна, тлумачыць: «У гэтай праблеме часткова знаходзіць адлюстраванне палітычная пазіцыя ўстаноў да такіх грандыёзных сустрэч з гасцямі з Савецкага Саюза. Уласна, намі была дасягнута дамоўленасць аб прадастаўленні для прэм'еры вялікага памяшкання з адпаведна вялікай сцэнай. Але за некалькі дзён да пачатку праграмы «Прывітанне з Беларусі» ў нас гэта памяшканне адабралі...»

У Беларускіх днях я бачу палітычную сілу: напярэдадні 40-й гадавіны з дня нападу гітлераўскай арміі на Савецкі Саюз мы свядома запрасілі да сябе прадстаўнікоў з Беларусі, таму што беларускі народ пера-

БАГДАНОВІЧ І МУЗЫКА

У год, калі Максіму Багдановічу споўнілася 60, мы асабліва часта звяртаемся да яго неўміручай паэзіі, згадваем нядоўгае, але яркае жыццё аднаго з самых таленавітых беларускіх паэтаў. Вечар, які дзямі адбыўся ў Доме літаратара, яго арганізатары назвалі музычна-паэтычным, таму што ўсё напісанае М. Багдановічам нібы прасякнута музыкай. Нездарма эпіграфам да сваёй творчасці ўзяў ён словы французскага паэта Поля Верлена «Музыка перш за ўсё» і сваё першае апавяданне, у якім сказаў, што прызначэнне мастацтва бачыць у служэнні народу, назваў «Музыка».

З расказам пра тое, як ён быў даследаваны малавядомыя старонкі жыцця і творчасці Максіма Багдановіча, выступіла на вечары Ніна Ватацы. Амаль чвэрць стагоддзя працягваецца яе карпатлівая цікавая работа. Даследчыца была выяўлены вершы, што не ўвайшлі ў адзіны прыжыццёвы зборнік паэта «Вянок», а таксама малавядомыя публіцыстычныя артыкулы, напрыклад, «Новая інтэлігенцыя», глыбока асабістае, аўтабіяграфічнае апавяданне «Марына».

Ніна Барысаўна ездзіла ў Яраслаўль і Горкі, сустракалася са сваякамі Багдановіча, якія

дзяліліся з ёю ўспамінамі пра паэта. Яна прывезла адтуль шмат фотаздымкаў, рукапісны зборнік вершаў Максіма Багдановіча «Зеленя», прысвечаны і падараны дваюраднай сястры, вершы для яе сам паэт пераклаў на рускую мову.

Цікавым быў расказ кампазітара Юрыя Семянякі пра работу над операй «Зорка Венеры». Лібрэта па творах Максіма Багдановіча напісаў Аляксей Бачыла. «Гэта быў самы шчаслівы час у маім жыцці, — успамінае кампазітар, — я запісаў оперу, а не пісаў. Паэзія Багдановіча сама спявае, трэба толькі ўважліва ўчытацца ў яе».

Да юбілею паэта Юрыі Семяняка закончыў кантату для сімфанічнага аркестра і хору, якую назваў «Вянок Максіму Багдановічу».

У гэты вечар у каміннай зале Дома літаратара п'яшчотна і задушэўна гучалі цымбалы, мелодыі «Зоркі Венеры», «Слуцкіх ткачы» краналі і хвалявалі слухачоў. Артысты мінскіх тэатраў чыталі вершы Максіма Багдановіча.

Д. ЧАРКАСАВА.

НА ЗДЫМКУ: у каміннай зале Дома літаратара ідзе вечар, прысвечаны М. Багдановічу.

нёс шмат пакут ад варварства нямецкіх фашыстаў. Мы хочам напамінаць, што навала ішла з нямецкай зямлі, але гэта ніколі больш не павінна паўтарыцца».

Валянціна Гаявая гаворыць: «Беларускі народ — вельмі гуманны, вельмі гасцінны. І мы прыбылі ў Заходні Берлін з сапраўды дружэлюбнымі намерамі. Мы знайшлі тут многа сям'яў. Увесь наш народ усмісімі сіламі змагаецца за захаванне міру».

«Die Wahrheit» амаль у кожным нумары змяшчала інфармацыю пра тое, як праходзяць у Заходнім Берліне Беларускае дні (праграма яшчэ мела назву «Прывітанне з Беларусі»). І як бачна нават з прыведзеных цытат, шырокая грамадская зцікаванасць, з увагай і поўным разуменнем аднеслася да мерапрыемстваў, наладжаных Таваарствам германа-савецкай дружбы Заходняга Берліна. Людзі розных узростаў актыўна імкнуліся да кантактаў з савецкімі гасцямі. Ажыўлена прайшла ў кніжным магазіне гутарка з Васілём Быкавым, наведвальнікаў цікавіла не толькі яго літаратурная праца, але і грамадска-палітычная дзейнасць. (Як вядома, В. Быкаў — дэпутат Вярхоўнага Савета БССР). Быў пісьменнік і на прэм'еры фільма, знятага Ларысай Шапіцька па яго аповесці «Сотнікаў». Фактычна, прысутныя адкрывалі для сябе новага аўтара і

хваляючыя яго праблемы жыцця, бо пераклады твораў Быкава на нямецкую мову выдадзены толькі ў ГДР.

«Лічы на сэрцы» западаюць у сэрца кожнага — з такім загалоўкам выйшаў у свет артыкул пра Міхаіла Савіцкага і серыю яго антыфашысцкіх палотнаў. Былі змешчаны рэпрадукцыі некалькіх работ з падрабязным тлумачэннем назвы, бо мастак часта карыстаўся тэрмінамі, спецыфічнымі для таго часу і асяроддзя.

Канцэрты «Харошак» выклікалі захапленне і бурныя воплескі гледачоў. Іскрыстая веселасць артыстаў, народны гумар і дошці быццам перадаваліся публіцы. Сцэна часта была імправізаванай, выступалі ў парках, навуальных установах, нават у царкве. Калі ў парк у час канцэрта з неба пачынаў церусіць дождж, гледачы выцягвалі парасоны і не краналіся з месца. Гасцей з Беларусі ў Заходнім Берліне прымаў як пасланцоў міру. І гэта не можа не радаваць нас, грамадзян краіны, на сцягу якой мірныя лозунгі палымнеюць з першых дзён яе існавання.

Публікацыю падрыхтавала
Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.
Пераклад з нямецкай мовы
Генадзя БЯЛЬКЕВІЧА.

НА ЗДЫМКУ: «Харошкі» выступаюць перад жыхарамі Заходняга Берліна ў нацыянальным парку Хазэнхайдэ.

прэм'еры, выстаўкі, сустрэчы

СТАЎ АНСАМБЛЬ ЛАЎРЭАТАМ

У наступным годзе брэсцкаму народнаму ансамблю танца «Радасць» спяўняцца дваццаць гадоў. За гэты час самадзейныя артысты заваявалі прызнанне гледачоў. Выступленні «Радасці» з поспехам праходзілі ў Маскве і Ленінградзе, у Казахстане і Кузбасе. Дружнымі апладысмантамі сустракалі беларускіх танцоўраў у Італіі, Францыі, Турцыі.

Лаўрэат і дыпламант многіх конкурсаў і аглядаў ансамбль «Радасць» сёлета стаў лаўрэатам прэміі Ленінскага камсамола.

НАПЯРЭДАДНІ ЮБІЛЕЮ ПЕСНЯРА

У Пінкавіцкай сярэдняй школе Пінскага раёна, дзе ў 1903 годзе працаваў народны паэт Беларусі Якуб Колас, створаны музей.

Цяпер калектыву музея рытуецца да 100-годдзя з дня нараджэння Я. Коласа. Праграма мерапрыемстваў уключае падарожжы школьнікаў па запаветных мясцінах, звязаных з жыццём і творчасцю вялікага песняра, выпуск радыёгазет «Якуб Колас — сын беларускага народа», літаратурныя вечары.

ТЭАТР — ДЗЕЦЯМ

«Шэсць сустрэч ля тэатральнай афішы» — пад такой назвай праходзяць у гэтым сезоне заняты музычна-тэатральнага ўніверсітэта для школьнікаў старшых класаў, што працуе ў Дзяржаўным акадэмічным Вя-

лікім тэатры оперы і балета БССР васьмь ужэ трэці год.

Вучні даведаюцца пра оперны і балетны жанры мастацтва, зробяць музычныя падарожжы ў свет казкі, пазнаёмяцца з героямі шэдэўраў рускай і заходняй класічнай і нацыянальнай музыкі.

НОВАЯ КАРЦІНА «БЕЛАРУСЬФІЛЬМ»

У вільнюскім кінатэатры «Масква» адбылася прэм'ера новага мастацкага беларускага фільма «Трэцяга не дадзена». На сустрэчу з гледачамі сталіцы Савецкай Літвы прыехалі рэжысёр фільма Ігар Дабралюбай, апэратар Рыгор Масальскі, сцэнарыст Алесь Асіпенка і выканаўца галоўнай ролі заслужаны артыст БССР Валянцін Белахвосцік.

Новая карціна студыі «Беларусьфільм», якая расказвае аб самаадданай працы Героя Савецкага Саюза Васіля Каржа, была цэпла сустрэта літоўскімі гледачамі.

«МОЛОДАЯ ГВАРДИЯ» — 82

Выдавецтва ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия» ў 1982 годзе прапануе чытачам наступныя кнігі беларускіх пісьменнікаў: аповесць «Лясная крэпасць» М. Гамолкі, кнігу «Смутах белых начэй» І. Науменкі, раман «Сяброў не выбіраюць» Б. Паўлэнка.

У серыі «Юныя героі» выйдзе аповесць Д. Слаўковіча «Я вярнуся, мама» пра юнага беларускага партызана Косцю Будніка.

«РУКІ Ў ПЯРСЦЁНКАХ І МАЗАЛЯХ...»

ВІТРАЖНЫХ СПРАЎ МАЙСТАР

Творчасць сучасных беларускіх мастакоў-манументалістаў вызначаецца высокай грамадзянскасцю тэмы, духоўнай змястоўнасцю вобразаў, лірычнасцю інтанацыі, шырокім ужываннем сімвалаў, алегорый. У апошнія дзесяцігоддзе больш разнастайнай стала палітра мастацкіх сродкаў, шырокае распаўсюджанне набылі зграфіта, смальтавая і керамічная мазаіка, энкаўстыка, надглазурны роспіс па шамоту і керамічнай плітцы, шматлікія тэхнікі вітражу... І я павяду сёння гаворку пра мастака, у чый творчасці гэта ўсё бачыцца вельмі выразна.

Звыш пятнаццаці год плённа працуе на ніве выяўленчага мастацтва Нэла Шчасная. Яе добра ведаюць як майстра манументальнага і станковага жывапісу, ілюстратара дзіцячых кніжак. Такія поліфанічнасць, паводле слоў аўтара, узаемадапаўняе і ўзбагачае яе практычную дзейнасць, пашырае творчы дыяпазон.

Так атрымалася, што пасля заканчэння жывапіснага факультэта ў Інстытуце жывапісу, скульптуры і архітэктуры імя І. Рэпіна Акадэміі мастацтваў СССР у Ленінградзе (да таго Н. Шчасная пасляхова скончыла Мінскае мастацкае вучылішча) маладая мастачка праяўляе сябе больш як манументаліст. У гэтым значную ролю адыгралі экспедыцыйныя паездкі ў Сярэднюю Азію, дзе Н. Шчасная прымала актыўны ўдзел у растаўрацыйных работах і, натхнёная ўбачаным, імкнулася зрабіць нешта сваё, самастойнае. Таму і не дзіўна, што пасля інстытута мастачка плённа працуе і стварае шэраг манументальных работ у Сярэдняй Азіі.

Але родныя краявіды: палі квітнеючага лёну, празрыстасць блакітных азёр і рэчак, пах беларускіх кветак — вельмі часта наведвалі яе ў снах, вабілі да сябе (нарадзілася Н. Шчасная ў старажытным Полацку). Нэла Іванаўна вяртаецца ў Беларусь. Тут, на роднай глебе, найбольш выразна раскрыўся яе талент. У 1966 годзе яна робіць зграфіта на фасадзе навукова-даследчага інстытута будаўнічых матэрыялаў, у наступным — роспіс у кафэ «Планета», праз год — комплекснае афармленне лагера «Маяк» у Ждановічах. Н. Шчасная шмат працуе, эксперыментуе ў тэхніцы літога вітражу і «знаходзіць» сябе ў манументальным мастацтве. Нягледзячы на складаны і цяжкі (асабліва для жанчыны) тэхналагічны працэс літога фактурнага вітражу, яна ўсё — ад пачатку і да канца — робіць уласнымі рукамі. Стварае эскізы, потым па сваіх сканструяваных металічных формах на шклозаводзе «Нёман» адлівае патрэбнага колеру, фактуры і рэльефу блокі шкла і сама ж заканчвае ўстаноўку ўсёй кампазіцыі вітражу на аб'екце. Вельмі дакладна ахарактарызаваў яе творчую дзейнасць мастак Г. Вацчанка: «У Нэлы-мастачкі рукі ў пярсцёнках і мазалях, як спалучэнне паззі і рамяства. У апошнім мне бачыцца прыцягальная сіла яе працы і яе мастацтва».

... Моцнае ўражанне пакідае кампазіцыя «Восень»: жоўтае, охравае, цёмна-чырвоное бярозавое лісце закружылася ў чароўным карагодзе вакол спакойнага сонца. Вельмі матэрыяльна перададзены аўтарам стан гэтай чароўнай пары года. «Мокрае» лісце бяроз, «туман» наяве прысутнічаюць

у кампазіцыі. Мастачка затраціла шмат часу на шклозаводзе, каб стварыць унутры і звонку лісцяў кропелькі дажджу, перадаць лёгкую дымку восеньскага туману.

У кампазіцыі «Вясна» адразу адчуваеш чысціню і празрыстасць паветра, пах веснавых кветак і зеляніны, амытых першым дажджом. Вітраж «Вясна» вабіць і каляровай гамай, дзе белая кведень яблынь, блакіт неба вакол маленькай дзяўчынкі ўвабляюць ідэю адраджэння жыцця.

На Беларусі даўно лічылася: хто адшукае на Івана Купалу чароўную папараць-кветку, той будзе шчаслівы ўсё жыццё. Н. Шчасная паспрабавала па-свойму, мастацкімі сродкамі прыгадаць і данесці да гледача старадаўнюю легенду. Цудоўнымі фарбамі струменіцца чароўная кветка, яна выпраменьвае дзівоснае святло, ад якога ўсё навокал казачна мільгаець, рухаецца. Адчуваецца гэта не толькі вакол кветкі папаратніка, але бачна і на яго зялёным лісці, якое нібыта варушыцца... Беларускі фальклорны матыву з папараць-кветкай набывае ў мастака вялікі гуманістычны і чалавечы сэнс: без імкнення да шчасця, святла якога збліжае людзей, немагчыма жыццё на зямлі.

Гэта фрагменты з вялікага цыкла работ, што аздобілі адзін з сучасных адміністрацыйных будынкаў Мінска.

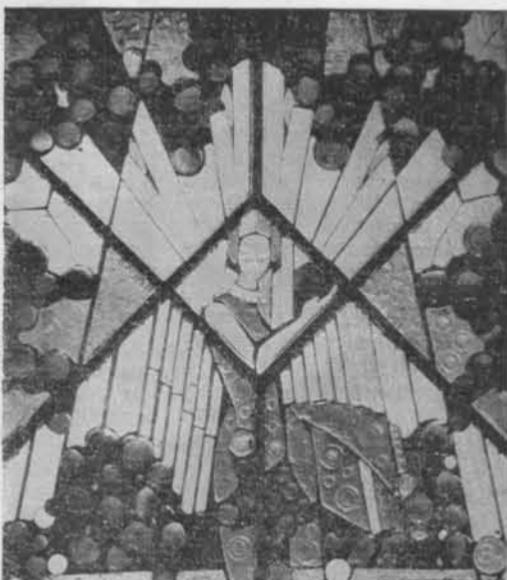
А згадаем, напрыклад, зробленае Нэлай Іванаўнай у 1978 годзе афармленне вестыбуля, банкетнай залы і залы-бара рэстарана гасцініцы «Беларусь» у Мінску. Тонкім лірызмам і музычнай напеўнасцю характарызуецца вітраж «Кветкі лёну», які ўвабраў шматлікія краявіды Полаччыны з празрыстымі лостэркамі азёр, сінімі ландшафтамі рэчак, зялёнымі астраўкамі паплавоў і імклівымі стужкамі квітнеючага лёну.

Не менш цікава паказаны чатыры алегарычныя жаночыя вобразы — поры году. Гэты твор не толькі ўносіць спакой і ўтульнасць, паказвае чароўную прыгажосць прыроды, але і выклікае пэўныя разважанні і думкі аб Жыцці, Часе...

Вобразная сіла ўсіх вітражоў Н. Шчаснай, іх эмацыянальная насычанасць бярэ вытокі ў паэтычна-філасофскім падтэксце, падмацоўваецца канструкцыйнай, колерам. Мастачка смела ўводзіць у кампазіцыі вялікія рэльефныя фактурныя блокі шкла, прычым рознай формы, пачынаючы ад круглых шароў і да гарэльефаў. Так, асноўнай канструкцыйнай вітражоў у бары рэстарана гасцініцы «Беларусь» з'яўляюцца прастораваыя рашоткі, на якіх навізаны рознакаляровыя блокі шкла. Асабліва добра глядзяцца кампазіцыі «Агонь», «Вада», «Неба», «Зямля» ў вячэрні час, калі ўнутры іх запальваецца электрычнае святло.

Зараз Нэла Іванаўна працуе над тэматычнай кампазіцыяй для вестыбуля стасовай Мінскага вытворчага аб'яднання «Гарызонт», эксперыментуе ў новай тэхніцы «жывапіснага вітражу» на палімернай аснове (сумесна з хімікам АН БССР У. Гроўжкам). Між іншым, гэтую тэхналогію ўсёго год назад зацвердзіў Мастацкі фонд СССР. Яе лёгкасць, даўгавечнасць, прастата адкрываюць новую сцяжынку для практычнай дзейнасці мастакоў-манументалістаў і архітэктараў у рэспубліцы і краіне.

Уладзімір ПРАКАПЦОУ.

Вітражы Н. ШЧАСНАЙ «Папараць-кветка» і «Урадлівасць».

ПРАПАНОУЕМ ПАДПІСАЦА НА ГАЗЕТУ «ГОЛАС РАДЗІМЫ»

ПАВАЖАННЯ СУАЙЧЫННІКІ! ХТО З ВАС ЧАСАМ З СУМАМ, ЧАСАМ З РАДАСЦЮ НЕ УСПАМІНАЕ РОДНУЮ СТАРОНКУ, ДЗЕ ПРАЙШЛІ ГАДЫ ДЗЯЦІНСТВА І ЮНАЦТВА! БАДАЙ КОЖНАГА ЦІКАВІЦЬ, ЯКІЯ ЯНЫ ЗАРАЗ, МАЯ РОДНАЯ ВЁСКА ЦІ ГОРАД, ЯК ЖЫВУЦЬ НА РАДЗІМЕ БЛІЗКІЯ. ЗНАЙСЦІ АДКАЗЫ НА ГЭТЫЯ ПЫТАННІ ВАМ ДАПАМОЖА НАША ГАЗЕТА, ЯКАЯ КОЖНЫ ТЫДЗЕНЬ БУДЗЕ ПРЫНОСІЦЬ ВЕСТКІ З РОДНАЙ БЕЛАРУСІ.

КАЛІ ВЫ ЖАДАЕЦЕ ВЕДАЦЬ АБ ЭКАНАМІЧНЫМ, ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНЫМ І КУЛЬТУРНЫМ ЖЫЦЦІ БЕЛАРУСКАЙ ССР, АБ МІЖНАРОДНЫХ СУВЯЗЯХ РЭСПУБЛІКІ, ПАДТРЫМЛІВАЦЬ ДУХОУНУЮ ЕДНАСЦЬ З БАЦЬКАУШЧЫНАЙ—ПАДПІШЫЦЕСЯ НА ГАЗЕТУ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

ГЭТЫЯ ФІРМЫ І АРГАНІЗАЦЫІ ДАПАМОГУЦЬ ВАМ АФОРМІЦЬ ПАДПІСКУ НА 1982 ГОД:

ЗША
Four Continent book Corporation,
156 Fifth Avenue,
New York, N. Y. 10010

ФРГ
5 Köln 1
Folferstraße 2—Postfach
10 16 10
Kubon und Sagner
8 München 34
Postfach 68

АРГЕНТИНА
Sr. W. Laszkiewicz
Av. Santa Fe 4977
Buenos Aires (suc. 25)

БЕЛЬГІЯ
Librairie
Du Monde Entier
Rue de Midi, 162
1000 Bruxelles
Agence et Messageries
de la Presse
1, rue de la Petite—He
1070 Bruxelles
Les Amitiés
Belgo-Soviétiques
21, rue du Méridien
1030 Bruxelles

АНГЛІЯ
10-2
Collet's Holdings LTD.
Denington Estate

Wellingborough
Northants, England
ІТАЛІЯ
Associazione Italia — URSS

Plazza della Repubblica
4700185 Roma
Libreria
Italia — URSS
Via Edilio Raggio, 1—10
16 124 Genova

КАНАДА
Progress Books
71 Bathurst street
3-rd Floor
Toronto, Ont.
Canada
M5V 2P6

СУАЙЧЫННІКІ, ЯКІЯ ЖЫВУЦЬ У ІНШЫХ КРАІНАХ, МОГУЦЬ АТРЫМАЦЬ «ГОЛАС РАДЗІМЫ» ПРАЗ АГЕНЦТВЫ, ДЗЕ АФАРМЛЯЕЦА ПАДПІСКА НА САВЕЦКІЯ ВЫДАННІ.

АНАТОЛЬ КАРПАЎ—ЧЭМПІЁН СВЕТУ

...Васемнаццатая партыя не дагульвалася. Прэтэндэнт прызнаў сваё паражэнне. Так лік стаў 6:2 на карысць Анатоля Карпава.

20 лістапада газеты, радыё, тэлебачанне абвясцілі ўсяму свету аб бліскучай перамозе савецкага гросмайстра. Анатоля Карпаў трэці раз запар стаў чэмпіёнам свету па шахматах. Такое ўдавалася зрабіць толькі знакамітым Эмануілу Ласкеру і Міхаілу Бацвінніку.

У адрозненне ад паядынку ў мінулы раз, сёлетні матч аказаўся значна карацейшым. Ужо на старце Анатоля Карпаў у чатырох партыях набраў тры ачкі. Становіцца зразумелым, што чэмпіён свету выдатна падрыхтаваўся да гэтага адказнага спаборніцтва.

А што ж прэтэндэнт? Карч-

ной, бачачы, што ў часнай барацьбе яму не ўдасца перамагчы, павёў сябе, мягка гаворачы, нетактычна. Некалькі разоў ён, па словах самога Анатоля Карпава, спрабаваў збіць яго з рытму, паводзіў сябе неспартыўна, дапускаў грубыя выпадкі. Але савецкі гросмайстар праявіў вялікую вытрымку і не даў справакаваць сябе.

Навінкі, якія прымяніў Анатоля Карпаў у час барацьбы за шахматную карону, увойдуць у сусветную скарбніцу. Сярод іх важкім тэарэтычным адкрыццём стала яго новая трактоўка ў «адкрытым варыянце» іспанскай партыі, дзе ён гуляў белямі фігурамі. Іменна гэтыя прыёмы прынеслі яму поспех у рашаючых 14-й і 18-й партыях матча.

Першыняство свету па шахматах, якое праходзіла ў Мэрана, было ў цэнтры увагі ўсіх аматараў гэтай гульні. Вось што сказалі пра Карпава вядучыя шахматысты планеты. Датчанін Ларсен: «А. Карпаў — самы моцны шахматыст свету». Аргенцінец Найдорф: «Карпаў гуляў выдатна». Амерыканскі гросмайстар Бірн: «Яшчэ раней, калі я ўдзельнічаў у прэтэндэнцкіх паядынках разам з Карпавым, я бачыў у ім будучага чэмпіёна свету».

Тысячы людзей з Савецкага Саюза і з усіх куткоў планеты прыслалі свае віншаванні Анатолю Карпаву. Цёпла павіншаваў чэмпіёна свету і Генеральны сакратар ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнеў.

Для хатніх, так званых дэкарэтыўных сабак, штогод у Мінску арганізуюцца спецыяльныя выстаўкі. На адной з іх пабываў карэспандэнт і зрабіў гэтыя фотаздымкі.

Фота У. ШУБЫ.

ДАЎГУНЕЦ, НЕДАРОСТАК І КУДРАШ

Калі мы любоемся залацістым полем пшаніцы, светла-жоўтымі дыскамі сланечніку або бланітнымі матылькамі квітнеючага лёну, міжволі ўзнікае пытанне: адкуль прыйшлі да нас гэтыя паллявыя культуры? Нідзе ж на лузе або ў лесе ў дзікім выглядзе яны не сустракаюцца. І зноў задаеш сабе пытанне: калі і дзе нашы далёкія продкі знайшлі іх і ўвялі ў свой гаспадарчы ўжытак?

Пра ўсе гэта цікава расказвае кніга К. Наумава «Як з'явіліся паллявыя культуры», выпушчаная сёлета выдавецтвам «Ураджай». Прапануем адну з яе старонак — гісторыю з'яўлення лёну.

Са словам лён у нас звязана ўяўленне аб расліне, якая дае ўсім вядомае валакно. Між тым, лён упершыню быў выкарыстаны як алейная культура. Жыхары далін Інда і Іранскага нагор'я тлуства яго насенне падсмажвалі і ўжывалі ў ежу, а з растуцанага зерня рабілі свечкі для асвятлення свайго жылга — пячоры, зямлянкі і да т. п.

Саломка, як адходы, ішла на паліва, пакуль не звярнулі ўвагу на тое, што яна можа даваць валакно для пражы.

Нават пасля таго, як лён трапіў у Егіпет, дзе з яго валакна сталі рабіць тонкае палатно, у Індыі працягвалі сеяць гэту расліну на алей, а палатно куплялі ў егіпцянаў. Егіпцяне ж наадварот, алей куплялі ў Індыі.

Выходзіць, што лён вырошчваецца на валакно і асобна на алей. Лён, які ідзе на валакно і пражу, называецца лён-даўгунец. Гэта высокая і выцягнутая, як струна, расліна без бакавых галінак з сабранымі наверх кветкамі. Лён алейны — нізкарослы і завецца таму лён-кудраш. У нашай краіне вырошчваецца абодва віды лёну: даўгунцовы — на поўначы ў лясной зоне, дзе больш вільгаці і менш сонца, таму ён вышэй цягнецца; а алейны — на поўдні ў стэпавай зоне.

Адкуль мог прыйсці найбольш распаўсюджаны ў нас лён-даўгунец? Спецыялісты Усесаюзнага інстытута раслінаводства гавораць, што з Сярэдняй Азіі, куды трапіў з суседняй Індыі. Акадэмік П. Жукоўскі лічыў, што лён прынеслі скіфы, перасяліўшыся ў Паўночнае Прычарнамор'е. Між іншым, скіфы выкарыстоўвалі на пражу каноплі, а не лён. Прафесар А. Сінская выказала другое меркаванне: лён звычайны ў выглядзе не-

даростка, гэта значыць і на валакно, і алей, трапіў спачатку ў Казахстан, адтуль на Урал, а потым як прадзільны лён — на поўнач еўрапейскай часткі СССР.

Разабрацца ў гэтым пытанні нам дапамагае аналіз назвы лёну. У Сярэдняй Азіі ўзбекі і казахі называюць яго «зыгыр», што блізка да індыйскага «загіра». Як бачым, нічога агульнага ў гэтай назве са стараславянскай і старажытнарускай назвамі няма. Між тым, наша назва — лён, што ўвайшла ва ўсе славянскія мовы, бліжэй да літоўскай лінас, верхненямецкай лін; старажытнагерманскія плямёны готаў яго называлі лейн, што і замацавалася ў сучаснай нямецкай мове. Значыць, стараславянская і старажытнаруская назвы гэтай расліны бліжэй да заходнегерманскай.

На самай справе, ільняводства на Русі было шырока развіта на паўночным захадзе ў часы Вялікага Ноўгарада, які нават гандляваў ільняным валакном з заходнеўрапейскімі краінамі. Ад іх ён, магчыма, і атрымаў прадзільны лён, а разам з ім і бліzkую да еўрапейскай назву. Устаноўлена, што прадзільны лён пранік у Еўропу са старажытнага Егіпта.

Алейны лён-кудраш прыйшоў з Закаўказзя, і родапачынальнікам яго быў калхідскі лён (Заходняя Грузія). Сучасная батаніка вылучае алейны лён у асобны від — лён прыземісты. Каштоўнасць яго ў тым, што ён дае хутка высыхаючы алей, які ідзе на аліфу, фарбы і г. д. Плошча пад ільном у СССР параўнаўча невялікая — паўтара мільёна гектараў, з іх чвэрць мільёна — ў Беларусі. У нашай краіне на пасёўных плошчах пераважае прадзільны даўгунцовы лён, па ім мы займаем першае месца ў свеце.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1857